

Tar Bamse politisk ställning – med ett test för ”korrekt” tänkande?

I senaste numret av Bamsetidningen, nr 15 2017, som damp ned i prenumeranternas brevlådor onsdagen den 20 september 2017, finns mycket att läsa på temat källkritik.

Numret innehåller först en serie med den välkända figuren Bamses barn Nalle-Maja, Brum och Teddy, tillsammans med deras skolkamrater. Serien handlar om hur lätt falska rykten sprids då Burre anklagas för att ha stulit Grävlas mobiltelefon. Så var dock inte fallet eftersom Grävla vid dagens slut upptäcker att hon förhastat sig med sin anklagelse. Mobiltelefonen låg kvar hemma. Och som i alla sagor är slutet lyckligt när alla inser sina misstag och förlåter Burre.

Efter detta finns sedan ett litet test att genomföra – ett källkritiktest – och längst bak i tidningen ett facit som visar om testgenomföraren ”har koll på läget”, ”är ryktesspridare” eller ”är någon som tar allt som skrivs för sanning”. Indirekt är det lätt att få uppfattningen att de med flest ettor eller kryss inte är lika intellektuellt bemedlade som de med flest tvåor.

RESULTAT KÄLLKRITIK-TEST PÅ SIDAN 13!

Svarade du oftast 1, X eller 2? Här får du svar på om du är källkritisk eller inte.

Flest ettor:

Du är tyvärr inte så källkritisk, men du kan lära dig att bli det! Tänk på att vem som helst kan skriva vad som helst. Det är viktigt att inte ta allt som skrivs för sanning. Det är bra att fundera på vem som sprider informationen. Är det någon du kan lita på?

Flest kryss:

Du gillar verkligen att vara den som har häftiga saker att berätta, men akta dig för att sprida rykten och lögn. Tänk på att saker inte alltid är som de verkar. Var väldigt noga med att ta reda på att något är sant innan du sprider det vidare.

Flest tvåor:

Grattis! Du är källkritisk. Du har koll på läget och vet att man inte ska tro på allt man hör. Du förstår att om något är för bra för att vara sant, så är det förmodligen inte det. Om något är alldeles galet eller otroligt, så kollar du om ett par pålitliga sidor på internet håller med om detta.

Resultatet av testet meddelas av Skalman

Testresultatet presenteras nämligen av Skalman, som i serien alltid framställs som den kloke och eftertänksamme vetenskapsmannen som uppfinnar allt som går att uppfinna. Jämte Bamse, som är den starkaste, snällaste och mest rättvise på hela jorden, är Skalman med sin klokhets givetvis en auktoritet bland Bamse-figurerna. Skalman förordar alltid ”skynda långsamt” och ”tänk efter före”. Nu står denna kloka sköldpadda och kategoriserar intelligensnivån hos läsarna, dvs barnen, efter ett test om sex frågor av både ren fantasikaraktär och mer omdebatterade politisk utformning.

Bamse har i alla tider, som många andra sagor, serier och berättelser för barn, handlat om ”det goda mot det onda”, en slags uppmuntran för läsaren till ett beteende som handlar om

allas olikheter och att inte döma ut någon bara för att denne verkar avvikande på något sätt. Så långt, så gott.

Som mor tar man sig dock en funderare på om prenumerationen skall fortsättas när Bamse nu, om även indirekt, tar ett politiskt ställningstagande i detta "källkritik-test". Om vi uppmuntrar våra barn att *i handling* se varandras olikheter och att alla kan få vara en del av en gemenskap trots dessa olikheter, är det då korrekt att uppmuntra motsatsen när det gäller *tänkesätt*, genom att som serietidning till barn i 5-10-årsåldern förespråka och uppmuntra likriktning i tanken?? Får vi då inte, förr eller senare, något som liknar exempelvis det en gång i tiden extremt kommunistiska Kina där oliktankande bestraffas? Nu tycker säkert vän av ordning att ett oskyldigt test om källkritik i Bamse såklart inte kan likställas med extrem kommunism, dvs likriktning i tänkandet. Nej, det kan det inte. Inte ännu. Men hur börjar det, och var?

Källkritik är bra och dessutom något nödvändigt i vår internetera som möjliggör tillgång till en outtömlig källa av information. Vad som kritiseras här är inte källkritik i sig utan det statuerande av exempel som ligger i att på förhand tala om vad som är trovärdiga källor och vad som inte är det. Konstruktören av detta "test", Charlotta Borelius, skjuter sig så att säga själv i foten eftersom hon här representerar medierna och mediernas uppgift är inte att avgöra vad som är trovärdigt eller inte. Mediernas uppgift är att tillhandahålla information genom objektivitet och att ange varifrån eventuella motstridiga ståndpunkter kommer från för att sedan låta läsaren själv bilda sin uppfattning.

Så oavsett månlandningens vara eller icke vara eller flygplansstreckens ismolekyler eller kemiska innehåll är det varken Charlotta Borelius sak eller någon annan mediakanals sak heller för den delen, att tala om för läsaren vad som är sant eller icke. Det må vara vilket som, men låt var och en själv få bilda sig sin egen uppfattning baserad på tillgång till all tillgänglig information. Oavsett om man är 5 år eller 75 år. Sanningen står av sig själv, brukar man säga, den framkommer förr eller senare och behöver därför ingen försvarsadvokat – vare sig i Bamsetidningen eller andra medier. Om människan inte ännu kan, så låt henne med tiden själv utveckla förmågan av kritiskt tänkande.

Det var för övrigt heller ingen som direkt jublade när Galileo Galilei uttryckte att jorden rör sig kring solen och inte tvärtom. Men med facit i hand vet vi dock att med tiden ändrades den uppfattningen radikalt...

Cecilia Gustafsson
Utlagt på internet 2017-10-02